

B.K. BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
A CBSE DAY-CUM-BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

TERM-1 EXAMINATION (2026-27)

SANSKRIT (119) SET - 1

MARKING SCHEME

Class: VI
Date : 09.2026

Max. Marks: 80
Time: 3.00 Hour

खण्ड क अपठित बोध

- प्र 1. निम्नलिखित अपठित गद्यांश पठित्वा एतदाधारित प्रश्नानाम् उत्तराणि चित्वा लिखत ।
- क. एकपदेन उत्तरम् लिखत — 02
- वने
 - जाले
- ख. पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत — 04
- मूषकः निवेदयति मां मा मारय अहं ते सहायता करिष्यामि ।
 - सिंहः हसनवदत् लघुमूषकः मम सहायता कतिरप्यति एकदा सिंहः जाले अपतत् ।
- ग. निर्देशानुसारं भाशाकार्यं करोतु — 04
- घ. अकर्तयत्
 - ग. करोति
 - ग. लङ्लकार
 - क. एकदा

खण्ड ख (व्यावहारिक व्याकरण)

- प्र 2 वचनाधारितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि चित्वा लिखत — 03
- (1) (ख) छात्रौ
 - (2) (ग) लेखन्यः
 - (3) (ख) पुष्पम्
- प्र 3 लिंगाधारितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि चित्वा लिखत — 03
- (1) (ख) बालिका
 - (2) (ग) पिता
 - (3) (ग) कमलम्
- प्र 4 कारकाधारितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि चित्वा लिखत — 03
- (1) (क) प्रथमा — कर्ता कारकः
 - (2) (ख) 'ष्ठी — सम्बन्ध कारकः
 - (3) (ख) द्वितीया — कर्म कारकः
- प्र 5 उचितैः अवयवपदैः रिक्तस्थानानि पूरयत—उचित अवयवपद से रिक्तस्थान भरिए — 03
- (क) अद्य मम संस्कृतविषयस्य परीक्षा अस्ति ।
 - (ख) छात्रः संस्कृतम् अपि पठति ।
 - (ग) पुरा भारते राजा रामः आसीत् ।
- प्र 6 संख्यावाचिकैः भादैः रिक्तस्थानानि पूरयत—उचित संख्यावाचीपद से रिक्तस्थान भरिए 05
- (1) (क) एकः
 - (2) (ख) सप्त

- (3) (क) त्रयोद"।
 (4) (ग) अष्टाद"।
 (5) (ग) त्रि"।

प्र 7 अधोलिखितानां शब्दानाम् अर्थो लेख्यः — नीचे लिखे शब्दों का अर्थ लिखिए

05

- (1) महिले — दो महिलाएँ
 (2) पुस्तिकानि — अनेक पुस्तके
 (3) तानि भवनानि — अनेक घर
 (4) ते बालकाः — अनेक बालक
 (5) ताः अध्यापिकाः — अनेक अध्यापिका

प्र 8 अधोलिखितयोः धात्वोः एकस्य धातुरूपं लिखत —

03

(1) गम् धातुः (भूतकालः) लङ् लकारः —

पुरुषः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अगच्छत्	अगच्छताम्	अगच्छन्
मध्यमपुरुषः	अगच्छः	अगच्छतम्	अगच्छत
उत्तमपुरुषः	अगच्छम्	अगच्छाव	अगच्छाम

(2) पठ् धातुः (भविष्यत्कालः) लृट् लकारः —

पुरुषः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पठिष्यति	पठिष्यतः	पठिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	पठिष्यसि	पठिष्यथः	पठिष्यथ
उत्तमपुरुषः	पठिष्यामि	पठिष्यावः	पठिष्यामः

प्र 9 अधोलिखितयोः शब्दयोः एकस्य शब्दरूपं लिखत —

05

(1) अकारान्तः पुल्लिङ्गः — 'राम' शब्दः

विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रामः	रामौ	रामाः
द्वितीया	रामम्	रामौ	रामान्
तृतीया	रामेण	रामाभ्याम्	रामैः
चतुर्थी	रामाय	रामाभ्याम्	रामेभ्यः
पञ्चमी	रामात्	रामाभ्याम्	रामेभ्यः
षष्ठी	रामस्य	रामयोः	रामाणाम्
सप्तमी	रामे	रामयोः	रामेषु
सम्बोधन	हे राम	हे रामौ	हे रामाः

(2) आकारान्तः स्त्रीलिङ्गः — 'लता' शब्दः

विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	लता	लते	लताः
द्वितीया	लताम्	लते	लताः
तृतीया	लतया	लताभ्याम्	लताभिः
चतुर्थी	लतायै	लताभ्याम्	लताभ्यः
पञ्चमी	लतायाः	लताभ्याम्	लताभ्यः
षष्ठी	लतायाः	लतयोः	लतानाम्
सप्तमी	लतायाम्	लतयोः	लतासु
सम्बोधन	हे लते	हे लते	हे लताः

खण्ड ग (पाठ्यपुस्तक)

प्र 10 अधोलिखितान् पठित गद्यांशान् पठित्वा एतदाधारित प्रश्नानाम् उत्तराणि चिनुत्वलिखत—5

(क) एकपदेन उत्तरत। (लघु उत्तर लिखिए) —

01

- (1) शुकस्य' मिट्ठू- मिट्ठू' इति श्रुत्वा कृषकः आगच्छति ।
 (ख) एकवाक्येन उत्तरत । (एक वाक्य में उत्तर लिखिए) – 02
 (1) तौ कृषकस्य गृहं परितः भोजनान्वेषणं कुरुतः ।
 (2) काकः तु क्षेत्रं परितः विद्यमान कीटान् आहारकणान् च खादति ।
 (ग) निर्देशानुसारं भाषाकार्यं करोतु – 02
 (1) (घ) गच्छतः
 (2) (घ) खादति
 प्र 11(क) एकपदेन उत्तरत । (लघु उत्तर लिखिए) – (केवलम् प्रश्नद्वयम्) 02
 (1) सैनिकाः रक्षन्ति ।
 (2) पुष्पाणि विकसन्ति ।
 (3) सिंहौ गर्जतः ।
 (ख) निम्नप्रश्नानां पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत – (केवलम् प्रश्नत्रयम्) 06
 (1) जिन शब्दों से किसी कार्य का करना होता है उसे क्रिया कहते हैं ।
 (2) सुनने वाले को मध्यमपुरुष कहते हैं ।
 (3) काल को लकार कहते हैं ।
 (4) जब दो व्यक्ति किसी के बारे में बात करते हैं , तो वह प्रथमपुरुष कहते हैं ।
 प्र 12 निम्नलिखितानि श्लोकांश मेलेनम् कुरुत – 06

क	ख
विद्या ददाति विनयम्	विनयाद् याति पात्रताम् ।
काकचेष्टा बको ध्यानं	श्वान निद्रां तथैव च ।
सर्वे भवन्तु सुखिनः	सर्वे सन्तु निरामया ।
पात्रत्वात् धनमाप्नोति	धनाद्धर्मं ततः सुखम्
अल्पाहारी गृहत्यागी	विद्यार्थी पंच सक्षणम् ।

खण्ड घ (लेखन कौशल)
 प्र 13 चित्रं दृष्ट्वा मंजूषायाः सहायतया पंच संस्कृतवाक्यानि लिखत – 05
 1. एतत् उद्यानस्य चित्रम् अस्ति । 2. एकः मालाकारः अस्ति । 3. सः पुष्पाणि उपरि जलं सिंचति ।
 4. उद्याने अनेका पुष्पाणि विकसन्ति । 5. पुष्पाणि उपरि अनेका भ्रमरा उपविशन्ति ।
 छात्रों के द्वारा लिखित शुद्ध वाक्य भी मान्य है ।
 प्र 14 अधोलिखितां कथां मंजूषायां दत्तैः शब्दैः पूरयित्वा पुनः लिखत 05
 नीचे लिखी कथा को मंजूषा में दिए शब्दों की सहायता से पूरा करके पुनः लिखिए
 एषः (1) रमणः अस्ति । रमणः एकः (2) छात्रः अस्ति । सः (3) सदा प्रातः उत्तिष्ठति (4) व्यायामं च करोति । ततः सः (5) विद्यालयं गच्छति तत्र (6) पुस्तकानि च पठति । सः सदा (7) सत्यं वदति । सः एकः (8) आदर्शः छात्र अस्ति । सः (9) कदापि कलहं न करोति । सः सर्वेषां (10) प्रियः छात्रः आसीत् ।
 प्र 15 स्वमनसा कस्मिंश्चित् विषये संस्कृतेन पंच वाक्यैः लिखत । 05
 स्वविवेकानुसार ।
 प्र 16 कौऽपि द्वौ सुभाषितश्लोकौ लिखत । 06
 स्वविवेकानुसार ।
